

SODOBNI PLES

Predmetni izpitni katalog za splošno maturo ◀

Predmetni izpitni katalog se uporablja od spomladanskega izpitnega roka **2024**, dokler ni določen novi. Veljavnost kataloga za leto, v katerem bo kandidat opravljal maturo, je navedena v Maturitetnem izpitnem katalogu za splošno maturo za tisto leto.

PREDMETNI IZPITNI KATALOG ZA SPLOŠNO MATURO – SODOBNI PLES
Državna predmetna komisija za odrske stvaritve in film za splošno matura

Katalog so pripravile:

Petra Pikalo
Andreja Kopač
mag. Uršula Teržan

Recenzentki:

Maja Delak
dr. Zala Dobovšek

Jezikovni pregled:

mag. Bernarda Krafogel

Katalog je določil Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje na 221. seji 16. junija 2022 in se uporablja od spomladanskega izpitnega roka 2024, dokler ni določen novi katalog. Veljavnost kataloga za leto, v katerem bo kandidat opravljal matura, je navedena v Maturitetnem izpitnem katalogu za splošno matura za tisto leto.

© Državni izpitni center, 2022

Vse pravice pridržane.

Izdal in založil:

Državni izpitni center

Predstavnik:

dr. Darko Zupanc

Uredile:

Tanja Jakelj
Tjaša Lajovic
dr. Andrejka Slavec Gornik
Joži Trkov

Oblikovanje in prelom:

Jana Lavtar

Ljubljana 2022

ISSN 2232-6898

KAZALO

1	UVOD.....	4
2	IZPITNI CILJI	5
2.1	Splošni cilji.....	5
2.2	Cilji posameznih delov izpita.....	5
3	ZGRADBA IN OCENJEVANJE IZPITA	7
3.1	Shema izpita.....	7
3.2	Tipi nalog in ocenjevanje.....	7
3.3	Merila ocenjevanja izpita in posameznih delov.....	8
4	IZPITNE VSEBINE IN CILJI	13
4.1	Izpitni nastop	13
4.2	Izpitna pola	14
5	PRIMERI NALOG ZA PISNI IZPIT	19
5.1	Naloge zaprtega tipa	19
5.2	Naloge polodprtega tipa	20
5.3	Naloge odprtega tipa.....	21
7	KANDIDATI S POSEBNIMI POTREBAMI	22
8	LITERATURA.....	23

1 UVOD

Sodobni ples kot umetniška zvrst nima preproste, enotne definicije. Najvidnejša lastnost sodobnega plesa je neprestano spreminjanje – iskanje novih oblik, tem in gibanj. Njegovi ustvarjalci so bili večinoma koreografi in plesalci, ki so eksperimentirali in se izogibali konvencionalnih oblik, metod, postopkov in smeri. Sodobni ples ne zajema ene, temveč mnogo plesnih tehnik in še več sintez različnih tehnik. Prvi snovalci pravil sodobnega plesa so zahtevali svobodo izražanja, temperamenta in estetskih vrednot, zato so oblikovali ples, ki je upošteval te vrednote. Njegova resnična zgodovina je tako zgodovina individualnih umetniških projektov in pojmovanj narave plesne umetnosti.

V *Predmetnem izpitnem katalogu za splošno maturo Sodobni ples* (v nadaljnjem besedilu katalog) so opredeljeni cilji in vsebine izpita, ki temeljijo na veljavnih učnih načrtih¹ ter na sklepih Državne komisije za splošno maturo o strukturi izpitov in predmetnih izpitnih katalogih, opredeljenih v veljavnem *Maturitetnem izpitnem katalogu za splošno maturo*.

¹ Zgodovina plesa in odrske umetnosti. / Sodobne plesne tehnike / Kompozicija plesa. Predmetni katalog – učni načrt. Umetniška gimnazija, plesna smer; modul B – sodobni ples. Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo. Ljubljana: 2020. Sprejeto na 205. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 20. 2. 2020.

2 IZPITNI CILJI

2.1 Splošni cilji

Glavni cilj izpita splošne mature je, poleg ocenjevanja kandidatovega² znanja in ustvarjalnosti, ocenjevanje programa sodobnega plesa in iskanje povratne informacije o njem.

Ali šolanje daje dovolj močno podlago za nadaljnje umetniško ustvarjanje? S povratnimi informacijami bomo osveževali in izboljševali ta program, nato pa spet izboljševali cilje kataloga in ocenjevanje pri izpitu splošne mature.

Znanje kandidatov se preverja z zunanjim ocenjevanjem, ki vključuje pisni izpit (30 %) in izpitni nastop (70 %), ki zajema avtorski plesni solo (20 %), koreografijo (20 %), prikaz vsebin sodobne plesne tehnike (30 %).

Pri izpitu splošne mature se preverjajo:

- pridobljeno plesno znanje, razvoj telesnih sposobnosti in obvladovanje strokovnoteoretičnega znanja;
- individualni razvoj umetniške nadarjenosti ter prikaz zmožnosti sprejemanja in doživljanja plesne umetnosti in drugih sorodnih umetniških zvrsti;
- samostojno analitično raziskovanje in razumevanje umetniškega dela.

Vsebine, ki so predmet preverjanja, pa dajejo tudi osnovo za osebno rast. Kandidate spodbujajo k samostojnemu analitičnemu, ustvarjalnemu in raziskovalnemu delu, ki je potrebno za nadaljnji študij ali umetniško kariero. Ob teh vsebinah je mogoče preverjati usposobljenost za ustvarjanje, razčlenjevanje ter kritično presojo in vrednotenje plesa, obvladovanje plesne tehnike, prikaz muzikalnosti, izvedbo solističnega in skupinskega nastopa, vztrajnost pri delu, obvladovanje temeljev plesne kompozicije, tehnike razvijanja idej in koncepta pri ustvarjanju plesa in koreografije, razumevanje vpetosti plesnega in gledališkega dogajanja v prostor in čas, omogočajo pa tudi zavedanje o lastni zmogljivosti.

Menimo, da sta ravno ta izbor in vsebina raznovrstnih nalog samostojnega problemskega in ustvarjalnega dela tista, ki bosta kandidatom pomagala pri nadaljnjih poklicnih odločitvah in poznejši uspešnosti v življenju.

2.2 Cilji posameznih delov izpita

2.2.1 Pisni izpit

Izpitna pola

Kandidati prikažejo razumevanje vpetosti plesnega in gledališkega dogajanja v prostor in čas ter poznavanje osnovnih podatkov iz zgodovine plesne in gledališke umetnosti.

² V predmetnem izpitnem katalogu uporabljeni samostalniki moškega spola, ki se pomensko in smiselno vežejo na splošna, skupna poimenovanja (npr. kandidat, ocenjevalec), veljajo tako za osebe ženskega kot moškega spola.

2.2.2 Izpitni nastop

Avtorski plesni solo

Kandidati prikažejo:

plesno miniaturo kot celoto (razvoj ideje in koncepta plesa, glasbe, vsebine in ritma celote);

raziskavo in razvoj lastnega gibalnega izraza (uporaba elementov plesa, kot so prostor, dinamika gibanja, različni nivoji in oblike, ritem gibanja in energije);

izoblikovan odrski izraz (sposobnost nastopa, zbranosti, vztrajnosti, sproščenosti, naravnosti, prepričljivosti in umirjenosti);

uporabo glasbe (ustreznost izbora, muzikalnost in plesnost);

izdelano kompozicijo (smiselna uporaba motivov, ponavljanja, variacij in nasprotij, dramaturškega loka, razmerja in ravnotežja, prehodov, logičnega razvoja ideje).

Koreografija

Kandidati prikažejo:

razumevanje vsebin in načel koreografije ter gibalno spretnost;

sodelovanje v skupinski izvedbi ter zmožnost predstavitve in interpretacije ustvarjenega.

Plesna tehnika

Kandidati prikažejo:

pravilno postavitve telesa v mirovanju in gibanju;

občutek za ritem in zvočno spremljavo;

poznajo in obvladajo gibalni besednjak;

plesnost, telesno pripravljenost in izraznost ter sposobnost pomnjenja.

3 ZGRADBA IN OCENJEVANJE IZPITA

Pri izpitu splošne mature iz predmeta sodobni ples se ocenjuje praktično in teoretično znanje kandidatov.

3.1 Shema izpita

► Pisni izpit – zunanji del izpita

Izpitna pola	Trajanje	Delež pri oceni	Ocenjevanje	Pripomočki
1	90 minut	30 %	zunanje	nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, šilček in radirka
Skupaj	90 minut	30 %		

► Izpitni nastop – zunanji del izpita

Obvezne sestavine	Trajanje	Delež pri oceni	Ocenjevanje	Pripomočki
avtorski plesni solo	od 4 do 8 minut	20 %	zunanje	dres ali oprijete majice in hlače ali žabe
koreografija	od 20 do 30 minut	20 %		
plesna tehnika	do 90 minut	30 %		
Skupaj	do 128 minut	70 %		

3.2 Tipi nalog in ocenjevanje

► Pisni izpit

Izpitna pola	Tip naloge	Število nalog	Ocenjevanje
1	naloge zaprtega tipa	do 15	vsaka naloga do 15 točk
	naloge polodprtega tipa	do 15	vsaka naloga do 15 točk
	naloge odprtega tipa	do 5	vsaka naloga do 15 točk
Skupaj		do 35	do 150 točk

► Izpitni nastop

Obvezne sestavine	Merila	Ocenjevanje
Avtorski plesni solo	telesna jasnost, izraznost in elevacija; muzikalnost; vztrajnost; interpretacija in sinteza; izražanje na različne načine	100 točk
Koreografija	tehnika; plesnost in odrski izraz	100 točk
Plesna tehnika	razumevanje načel; telesna izraznost in jasnost; elevacija; muzikalnost; vztrajnost; energičnost in fizičnost	150 točk
Skupaj		350 točk

3.3 Merila ocenjevanja izpita in posameznih delov

3.3.1 Deleži taksonomskih stopenj

Taksonomske stopnje	Izpitna pola	Izpitni nastop
I. znanje	10 %	23,3 %
II. razumevanje in uporaba	10 %	23,3 %
III. interpretacija in vrednotenje	10 %	23,3 %

3.3.2 Merila ocenjevanja posameznih delov izpita

PISNI IZPIT

Pri pisnem izpitu se rešuje izpitna pola, ki jo sestavlja do 35 nalog. Vsaka od njih zagotovi določeno število točk, ki skupaj prinesejo 30 % izpitne ocene. Vsebina nalog je zajeta v predmetu zgodovina plesa in odrske umetnosti. Kandidati odgovarjajo na naloge zaprtega, polodprtega in odprtega tipa. Pri pisnem izpitu se ocenjuje njihovo strokovnoteoretično znanje.

IZPITNI NASTOP

► Avtorski plesni solo

Koreografijo plesnega sola kandidati pripravijo sami in ga sami tudi interpretirajo.

Avtorski plesni solo kandidati pripravijo samostojno, pod učiteljevim vodstvom. Svoje avtorsko delo pisno obrazložijo (ideja, koncept, kompozicija, glasba) in ga izvedejo.

Avtorski plesni solo zagotavlja 20 % izpitne ocene.

Pri tem delu izpitnega nastopa se ocenjujejo:

- prikaz plesne miniaturre kot celote (razvoj ideje in koncepta plesa, glasbe, vsebine in ritma celote),
- raziskava in razvoj lastnega gibalnega izraza (uporaba elementov plesa, kot so prostor, dinamika gibanja, različni nivoji in oblike, ritem gibanja in energije),
- izoblikovan odrski izraz (sposobnost nastopa, zbranosti, vztrajnosti, sproščenosti, naravnosti, prepričljivosti in umirjenosti),
- uporaba glasbe (ustreznost izbora, muzikalnost in plesnost),
- izdelava kompozicije (smiselna uporaba motivov, ponavljanja, variacij in nasprotij, dramaturškega loka, razmerja in ravnotežja, prehodov in logičnega razvoja ideje).

Uporabljajo se ta merila ocenjevanja:

Telesna jasnost, izraznost in elevacija (sposobnost, da kandidat obnovi izvorni in detajlni gib ter izvede gibanje enostavno, celovito in usklajeno, obvlada tehniko, spreminja ravni in pristaja nadzorovano):

Točke	Ocena	Merila
18–20	5	Točna obnova, popolna izvedba in izvedba vseh elementov elevacije.
15–17	4	Dobra obnova, slabša izvedba in izvedba večine elementov elevacije.

12–14	3	Samo obnova ali samo izvedba ter izvedba osnovnih elementov elevacije.
10–11	2	Netočna in pomanjkljiva obnova ter manj prepoznavna izvedba.
0–9	1	Brez prepoznavne obnove in izvedbe.

Muzikalnost (razumevanje pravilne ritmičnosti ob razvitem občutku za fraziranje):

Točke	Ocena	Merila
18–20	5	Popolna uporaba glasbe, odlično oblikovanje dinamike gibanja.
15–17	4	Uporaba glasbe, zelo dober vpliv na oblikovanje dinamike gibanja.
12–14	3	Uporaba glasbe z dobrim oblikovanjem dinamike gibanja.
10–11	2	Omejena uporaba glasbe z manjšim vplivom na oblikovanje dinamike gibanja.
0–9	1	Ni uporabe glasbe in ni oblikovanja dinamike gibanja.

Vztrajnost (z zbranostjo in učinkovito uporabo energije vzdržati gibanje):

Točke	Ocena	Merila
18–20	5	Stalna vzdržljivost in zbranost.
15–17	4	Zelo dobra vzdržljivost z manjšim nihanjem v zbranosti.
12–14	3	Dobra vzdržljivost, toda več nihanja v zbranosti.
10–11	2	Slaba vzdržljivost in nezadostna zbranost.
0–9	1	Kandidat nastopa ne izvede v celoti.

Interpretacija in sinteza elementov uprizoritve (izvedba, razumevanje, naravnost, lahkotnost in osebnost – odrski izraz):

Točke	Ocena	Merila
18–20	5	Prodorna interpretacija zbranih informacij s ponujeno ustvarjalno sintezo.
15–17	4	Primerna interpretacija zbranih informacij in njihova natančna sinteza.
12–14	3	Nihanja v interpretiranju zbranih informacij ali neustrezna sinteza le-teh.
10–11	2	Komaj izvedena interpretacija, neustrezna sinteza.
0–9	1	Povsem zgrešena interpretacija in sinteza ali pa sploh nista opravljeni.

Izražanje na različne načine (oblika in vsebina plesa):

Točke	Ocena	Merila
18–20	5	Uporaba raznovrstnih metod izražanja, dogovorov in pravil teh metod ter ustvarjalnih in domiselnih načinov.
15–17	4	Uporaba dveh različnih metod izražanja, dogovorov in pravil teh metod na običajen način.
12–14	3	Poskus uporabe dveh metod, vendar so le deloma ustrezno uporabljeni dogovori in pravila.
10–11	2	Poskus uporabe dveh metod, vendar so neustrezno uporabljena pravila.
0–9	1	Uporaba le enega ali pa več načinov sporočanja, toda nepravilno.

Koreografija

Učitelj kompozicije plesa s kandidati oblikuje 20- do 30-minutno koreografijo.

Koreografija zagotavlja do 20 % izpitne ocene.

Pri vrednotenju tega dela izpitnega nastopa se ocenjuje:

- razumevanje vsebin in načel koreografije ter gibalna spretnost,
- zmožnost predstavitve ustvarjenega in interpretacija.

Uporabljata se dve merili ocenjevanja:

Tehnika:

Kandidat prikaže razumevanje načel gibanja, telesno izraznost in jasnost ter elevacijo.

Obrazložitev: Kandidat se je sposoben duševno in telesno prilagoditi posebnim načelom gibanja. Izkaže sposobnost obnove giba, njegovo gibanje pa je preprosto, celovito in usklajeno. Element elevacije izvede z lahkoto: spreminja ravni gibanja in pristaja nadzorovano.

Točke	Ocena	Merila
44–50	5	Popolno razumevanje, izvedba in jasna uporaba načel ter obnova, popolno obvladovanje in izvedba elementov elevacije.
37–43	4	Zelo dobro razumevanje in netočna uporaba načel ali nepopolno razumevanje in jasna uporaba elementov elevacije.
30–36	3	Dobro razumevanje načel in izvedba, pri kateri se obnovi in izvede večina elementov elevacije.
23–29	2	Pomanjkljivo razumevanje in uporaba načel, izvedeni so le osnovni elementi elevacije.
0–22	1	Ni razumevanja, prepoznave, obnove in uporabe ter izvedbe osnovnih elementov elevacije.

Plesnost in odrski izraz:

Kandidat ob izvedbi prikaže muzikalnost, energičnost, fizičnost in vztrajnost ter interpretacijo.

Obrazložitev: Pri izvedbi je razvidna predanost in zadovoljstvo ob delu ter uporaba energije, ki pripada izvajanemu gibu. Kandidat prikaže vztrajnost med izpitnim nastopom (pozornost, zbranost) in gibanje izvede muzikalno – z razumevanjem pravilne ritmičnosti in razvitim občutkom za fraziranje.

Točke	Ocena	Merila
44–50	5	Natančna uporaba sposobnosti, prostora in ustrezen stalen vnos v gibalno izvedbo ob popolni uporabi glasbe in z odličnim oblikovanjem dinamike gibanja.
37–43	4	Neuskklajenost v zmožnostih in nihanje v zbranosti pri vnosu v gibalno izvedbo, zelo dobra uporaba glasbe glede na oblikovanje dinamike gibanja.
30–36	3	Zanašanje na sposobnosti in večje nihanje v zbranosti pri vnosu v gibalno izvedbo ali nasprotno; točnost v ritmu, vendar z malo prilagajanja dinamiki gibanja.
23–29	2	Samo sposobnosti, nikakršnega zbranega vnosa v gibalno izvedbo; gibanje brez dinamike, sicer točnost v ritmu.
0–22	1	Brez razvoja sposobnosti in vnosa v gibalno izvedbo, brez uporabe glasbe.

► Plesna tehnika

Plesno tehniko kandidati pridobivajo v vseh štirih letih pri predmetu sodobne plesne tehnike.

Plesna tehnika zagotavlja do 30 % ocene izpita splošne mature in je ocenjena zunanje.

Pri tem delu izpita se oceni širina in kakovost zbranega plesnotehničnega znanja.

Uporabljajo se ta merila ocenjevanja:

Razumevanje načel (sposobnost duševno in telesno prilagoditi se posebnim načelom gibanja):

Točke	Ocena	Merila
22–25	5	Popolno razumevanje in jasna uporaba načel.
19–21	4	Dobro razumevanje in netočna uporaba načel ali nepopolno razumevanje in jasna uporaba načel.
16–18	3	Samo razumevanje ali samo uporaba načel.
13–15	2	Pomanjkljivo razumevanje in nejasna uporaba načel.
0–12	1	Brez razumevanja ali uporabe načel.

Telesna izraznost in jasnost (sposobnost obnoviti izvorni in detajlni gib ter gibanje izvesti preprosto, celovito in usklajeno):

Točke	Ocena	Merila
22–25	5	Točna obnova in popolna izvedba.
19–21	4	Dobra obnova in slabša izvedba.
16–18	3	Samo obnova ali samo izvedba.
13–15	2	Netočna in pomanjkljiva obnova in/ali manj prepoznavna izvedba.
0–12	1	Brez prepoznavne obnove in izvedbe.

Elevacija (obvladati tehniko in moč tako, da kandidat z lahkoto spreminja ravni in pristaja nadzorovano):

Točke	Ocena	Merila
22–25	5	Popolno obvladanje in točna izvedba zahtevnih elementov elevacije.
19–21	4	Obvladanje in izvedba večine zahtevnih elementov elevacije.
16–18	3	Izvedba večine elementov elevacije.
13–15	2	Izvedba osnovnih elementov elevacije.
0–12	1	Brez izvedbe osnovnih elementov elevacije.

Muzikalnost (razumevanje pravilne ritmičnosti ob razvitem občutku za fraziranje):

Točke	Ocena	Merila
22–25	5	Popolna uporaba glasbe, odlično oblikovanje dinamike gibanja.
19–21	4	Uporaba glasbe, zelo dober vpliv na oblikovanje dinamike gibanja.
16–18	3	Uporaba glasbe z dobrim oblikovanjem dinamike gibanja.
13–15	2	Omejena uporaba glasbe z manjšim vplivom na oblikovanje dinamike gibanja.
0–12	1	Brez uporabe glasbe in oblikovanja dinamike gibanja.

Vztrajnost (z zbranostjo in učinkovito uporabo energije vzdržati gibanje):

Točke	Ocena	Merila
22–25	5	Stalna vzdržljivost in zbranost.
19–21	4	Zelo dobra vzdržljivost z manjšim nihanjem v zbranosti.
16–18	3	Dobra vzdržljivost, toda več nihanja v zbranosti.
13–15	2	Slaba vzdržljivost in nezadostna zbranost.
0–12	1	Brez izvedbe nastopa v celoti.

Energičnost in fizičnost (predanost in zadovoljstvo ob delu in uporaba energije, ki pripada izvajanemu gibu):

Točke	Ocena	Merila
22–25	5	Natančna uporaba sposobnosti in prostora ter ustrezen vnos v gibalno izvedbo.
19–21	4	Neuskklajenost pri zmožnostih in vnosu v gibalno izvedbo.
16–18	3	Zanašanje na sposobnosti in nezadosten vnos ali nasprotno.
13–15	2	Samo sposobnosti in nikakršen vnos v gibalno izvedbo.
0–12	1	Nezadostna uporaba sposobnosti in nezadosten vnos v gibalno izvedbo.

3.3.3 Končna ocena

Končna ocena izpita pri splošni maturi je seštevek odstotnih točk vseh delov izpita (pisnega izpita in izpitnega nastopa). Državna komisija za splošno maturo na predlog Državne predmetne komisije za splošno maturo za odrske stvaritve in film določi merila, kako se iz uspeha, izraženega v odstotnih točkah, določi uspeh na lestvici od nezadostno do odlično. Način pretvorbe odstotnih točk v ocene je enak za spomladanski in jesenski izpitni rok.

4 IZPITNE VSEBINE IN CILJI

4.1 Izpitni nastop

Pri izpitnem nastopu se preverjajo vsebine predmetov sodobne plesne tehnike in kompozicija plesa.

4.1.1 Avtorski plesni solo

Kandidat si v dogovoru z učiteljem izbere temo in iz nje izvleče neke splošne ideje, probleme, tematiko, ki jih želi ustvarjalno razviti. Na podlagi tega oblikuje avtorski solo in ga izvede pod učiteljevim vodstvom.

Upoštevati mora razvijanje gibalnega besednjaka pod vplivom stimulusa, uporabo samostojno izbrane glasbe, kompozicijske elemente v strukturiranju dobljenega materiala in razvijanje loka celotnega plesnega sola.

Ob pripravi avtorskega plesnega sola mora kandidat opisati svoje delo in navesti njegovo natančno razvijanje od ideje do izvedbe:

kateri del predložene teme si je izbral, zakaj je izbral prav ta del, kakšno je bilo razvijanje izbranega materiala, zakaj se je odločil za neko glasbo in kaj je ta vnesla v nastajanje sola, odnos in vloga vpeljave scenskih elementov.

Namen avtorskega plesnega sola je samostojno delo in konceptualizacija idej.

4.1.2 Koreografija

Učitelj kompozicije plesa določi temo koreografije in na tej podlagi, ki daje predstavi širši okvir, s kandidati razvije skupinsko plesno miniaturo. V okviru teme učitelj in kandidati za zaključno uprizoritev ustvarjajo, opazujejo in razčlenjujejo ples, raziskujejo in oblikujejo lastni gibalni in odrski izraz, sodelujejo v skupini, parih in posamično.

Kandidati z učiteljem na podlagi teme razvijajo osnovni motiv in ga oblikujejo v gibalno temo. V nadaljevanju le-to gradijo z variacijami, upoštevajo značilnosti akcije in zakonitosti prostora, uporabljajo razne možnosti gibanja, smiselno uvajajo rekvizite in vzpostavljajo odnose. Skupina s ponavljanjem tem in motivov razvije vidike časa, prostora in energije. Končno sledi fraziranje motivov in sekcij ter oblikovanje celote.

4.1.3 Plesna tehnika

Preverjajo se vsebine, ki so navedene v učnem načrtu predmeta sodobne plesne tehnike.

Kandidat obvlada plesnotehnično osnovo, ki je trdno izhodišče različnim koreografskim formam in slogom sodobnega plesa. Z različnimi plesnimi tehnikami (*Cunningham, Limon, Graham, Hawkins, flying low, release, body mind centering, contact improvisation* itd.) izdelava svoje plesno telo, tako da razvije:

- pravilno postavitev telesa v mirovanju in gibanju,
- pravilne principe in kvalitete gibanja,
- razumevanje in raziskovanje dimenzij prostora,
- telesno pripravljenost (gibljivost, hitrost, vzdržljivost, moč, koordinacijo, ravnotežje),
- občutek za ritem in zvočno spremljavo,
- široko gibalno besedišče,

- plesnost in performativnost,
- zavedanje o omejitvah in jih odpravlja.

V katerikoli sodobni plesni tehniki se izvajajo:

- vaje na tleh, ki so osnova za nadaljevanje v stoječem položaju, da se plesalec lahko v vsakem trenutku zaveda položaja svojega centra telesa, uporaba zemeljske težnosti kot dinamičnega načela med plesalčevim telesom in težnostjo, pri čemer se uči tudi padanja vstran, naprej, nazaj v različnih ritmičnih in hitrostih, ogrevanje centra telesa z nihanjem, kontrakcijo, raztegnitvijo in sprostitvijo, kombinacija vaj leže, sede in spreminjajoč lego za pridobivanje hitrosti gibanja ob prehodu iz napetega v sproščeno stanje, vaje za ogrevanje nog na tleh ter koordinacijo gibanja nog, rok in trupa z vrtilnim momentom in odzivom;
- vaje v stoječem položaju zajemajo vaje za ravnotežje, sklope vaj za koordinacijo in pravilno vertikalno postavitve telesa, vrtenje, stojo, vaje za hrbet, ki pomagajo postaviti osnovo za povezavo hrbtenice in nog, s čimer pridobimo in ohranjamo pravilno vertikalno postavitve telesa, vaje za izravnavo intenzivnosti gibanja zgornjega in spodnjega dela telesa, nadgrajevanje z vajami zunaj ravnotežja, vaje za noge, *pliés*, *tendus*, *dégagés*, *développés*, iztegi in kroženja;
- vaje v prostoru zajemajo razne prostorske kombinacije, ritmično zahtevne vaje skokov, obratov, izrabo ravnotežja in drugih elementov (vaje na pet, šest ..., neobičajni ritmični obrazci), kombinacije vaj, povezanih v plesno celoto (poudarek na dinamiki sprememb v gibanju in mirovanju), vaje za razvijanje občutka za potovanje po prostoru.

4.2 Izpitna pola

V izpitni poli so zajete vsebine predmeta zgodovina plesa in odrske umetnosti.

Predmet zgodovina plesa in odrske umetnosti seznanja kandidate s temeljnimi obdobji plesne in gledališke zgodovine. Spoznavajo lahko bistvene značilnosti, zgodovino lastne umetnosti ter splošno kulturno podlago gledališkega in plesnega fenomena.

Kandidat:

- razume gledališke in plesne pojave ter probleme sodobnega odrskega ustvarjanja;
- kritično razmišlja in širi tudi osnovno razgledanost v zgodovini plesne in gledališke kulture človeštva;
- dojema odrsko umetnost kot samostojni kulturni in duhovni fenomen, ki je v zgodovini prevzemal različne vloge in je pomemben del človeške umetniške ustvarjalnosti.

Temeljni koncepti in začetki plesne in gledališke umetnosti v 20. stoletju:

- pregled zgodovine sodobnega plesa v 20. stoletju;
- osnovni terminološki pojmi: sodobni ples, svobodni ples, izrazni ples, koreografija;
- kompozicija, metodologija, umetniški postopki, umetniške strategije in raziskave;
- pregled zgodovine slovenskega sodobnega plesa v 20. stoletju in ključni ustvarjalci in ustvarjalke.

Vloga rituala v plesu in gledališču:

- začetki plesne umetnosti kot prvobitne dejavnosti človeka;
- temeljni pojmi, kot so: plemenska kultura, primitivno, ritual ali obred (struktura, vloge, pomen);
- primerjava med tradicionalnimi in sodobnimi rituali.

Gledališče in ples v antični Grčiji in Rimu:

- grško in rimsko gledališče ter njuna uprizoritvena praksa;
- uprizoritvene, estetske kvalitete in posebnosti antičnega gledališča in plesa;
- ključni terminološki pojmi: *choreia*, ditiramb, izvor grškega gledališča in drame, struktura grškega odra in rimska arhitektura, vloga plesa v grškem in rimskem gledališču, tragedija, komedija, katarza, pantomima, mim.

Orientalno gledališče in ples (Kitajska, Indija, Japonska):

- orientalsko gledališče in tradicionalne neevropske uprizoritvene prakse, ki so najbolj vplivale na evropsko plesno in gledališko kulturo;
- ritualne, plesne, gledališke, estetske kvalitete in posebnosti orientalskega okolja ter pojmi: hindujska drama, *Knjiga o plesu, katakali*, kitajsko gledališče – primeri konvencije, pekinška opera, *no, kabuki, bunraku*.

Gledališče in ples v srednjem veku:

- srednjeveško gledališče in tedanja uprizoritvena praksa, tj. uprizorjanje duhovnih iger v cerkvah in pred njimi (na trgih), poganski obredi ter razvoj tradicionalnih plesov;
- ritualne in gledališke, estetske kvalitete in posebnosti obdobja ter pojmi, kot so: koral, poganski rituali in liturgija, slavljenje hostije, binkošti, liturgična drama, mirakel, moraliteta, misterij, pasijon, ciklične igre/simultano uprizorjanje;
- *Vidov ples, Mrtvaški ples (Danse macabre)* in prvi družabni plesi v srednjem veku.

Ples in gledališče v renesansi:

- renesančni družabni ples in gledališče ter uprizoritvena praksa;
- uprizoritvene in estetske kvalitete ter posebnosti renesančnega gledališča, plesa in glasbe;
- ljudski in družabni plesi ter pojmi, kot so: pastoralna igra, opera, *commedia dell'arte*, maska, improvizacija, dvorni balet v pozni renesansi, razvoj plesne teorije.

Ples in gledališče v poznem baroku in rokokuju:

- evropsko klasicistično baročno gledališče in tedanja uprizoritvena praksa;
- plesne, gledališke in estetske kvalitete baleta in opere na dvoru Ludvika XIV. ter njegov vpliv na razvoj profesionalnega baleta in plesno umetnost;
- posledice nasprotovanja gledališču, ponovna oživetev v restavratorski dobi, prevladujoči vpliv italijanske tradicije, otvoritev plesnega konservatorija v Parizu leta 1713;
- pojmi: baročni družabni plesi, gledališko-odrski ples, kraljičin balet, dvorni balet, razvoj in profesionalizacija baleta, veliki kraljevi balet, Kraljevska akademija za ples 1661.

Meščansko obdobje, klasični balet in evropska romantika:

- začetki romantičnega baleta z začetki meščanske drame in s takratno uprizoritveno prakso; balet akcije (*Ballet d'action*);
- evropski romantični ples in gledališče, najpomembnejši baleti ter ključni avtorji baletne glasbe.

Začetek 20. stoletja, nastop moderne dobe ter pionirji/pionirke sodobnega plesa:

- *fin de siècle* in začetek 20. stoletja, družbene spremembe in nov občutek modernosti, značilnosti plesnih in gledaliških reform na začetku 20. stoletja in njihov vpliv na tedanjo evropsko, ameriško in slovensko uprizoritveno prakso;
- uprizoritvene in estetske kvalitete ter posebnosti gledaliških reformistov, ki osvobajajo gledališče in ga konstituirajo kot avtonomno umetniško formo (Edward Gordon Craig, Adolphe Appia);
- uprizoritvene in estetske kvalitete ter posebnosti plesnih reformistov na začetku 20. stoletja, ko telo postane avtonomno izrazno sredstvo (Emile Jaques-Dalcroze, Isadora Duncan, Ruth St. Denis, Ted Shawn, Loie Fuller);
- pojmi: industrializacija, avtomatizacija, dekadenca, simbolizem: nova senzibilnost, bohemizem, *spleen*, *Gesamtkunstwerk*, nadmarioneta, *Monte Verità*, euritmika, abstrakcija, imaginacija;
- gledališke in plesne reforme v začetku 20. stoletja.

Razvoj sodobnega plesa, nemški izrazni ples:

- nemški izrazni ples (*Ausdruckstanz*) in tedanja uprizoritvena praksa: Rudolf Laban, Mary Wigman, Kurt Joos;
- uprizoritvene in estetske kvalitete izraznega ali ekspresionističnega plesa; okvir Labanovega dela, delo Mary Wigman in Joosova *Zelena miza* v nacistični Nemčiji;
- pojmi: labanotacija, eukinetika, gibalni tok, ekspresija, *Hexentanz*, tekmovanje A. I. D. leta 1932 v Parizu (Pino in Pia Mlakar).

Zgodovinske avantgarde 20. stoletja:

- temeljne značilnosti zgodovinskih avantgardnih gibanj do poznih tridesetih let 20. stoletja in uprizoritvena praksa posameznih avantgardnih tokov (dadaizem, futurizem, kubizem, nemški Bauhaus in ruska avantgarda);
- gledališke, plesne, uprizoritvene (performativne) in estetske kvalitete ter posebnosti izbranih avantgardnih tokov ter posameznih avtorjev (Francis Picabia [Relâche], Filippo Tommaso Marinetti [manifest futurističnega plesa], Valentine de Saint-Point [manifest futurističnega poželenja], Pablo Picasso, Vasilij Kandinski, Bauhaus, Oskar Schlemmer, ruska avantgarda in V. E. Meyerhold);
- pojmi in termini: dada, Cabaret Voltaire, kaotičnost, performans, *happening*, manifest, futuristična sinteza, kubizem, Bauhaus, *Triadni balet*, biomehanika, taylorizem;
- vpliv avantgardnih gibanj na balet v prvih treh desetletjih 20. stoletja; slovenska zgodovinska avantgarda in retroavantgarda (Dragan Živadinov, IRWIN in NSK).

Balet v prvih treh desetletjih 20. stoletja:

- baletna uprizoritvena praksa v prvih treh desetletjih 20. stoletja, predvsem ruski in švedski balet;
- estetske kvalitete in posebnosti del ruskih eksperimentatorjev;

- pomen del Sergeja Djagileva, Vacslava Nižinskega, Bronislave Nižinske, Georgea Balanchina, Michela Fokina.

Ameriški sodobni ples v 30. letih 20. stoletja:

- ameriški sodobni ples v tridesetih letih 20. stoletja;
- plesne, gledališke in estetske kvalitete ter posebnosti izbranih avtorjev in njihovih del (Martha Graham, Doris Humphrey, Charles Weidman);
- pojmi in termini: sistematizacija, tehnika *graham*, kontrakcija, *release*, gravitacija, balans.

Pionirji in pionirke sodobnega plesa na Slovenskem:

- začetki slovenskega sodobnega plesa na začetku 20. stoletja ter uprizoritvena praksa;
- gledališke in estetske kvalitete ter posebnosti začetnikov sodobnega plesa na Slovenskem (Pia in Pino Mlakar, Meta Vidmar in Katja Delak).

Ideje modernega gledališča:

- ideje modernega gledališča v prvi polovici 20. stoletja in tedanja uprizoritvena praksa;
- gledališke in estetske kvalitete Bertolta Brechta in Antonina Artauda;
- termini: epsko gledališče, epska drama, potujitev (*Verfremdung*), reteatralizacija, spektakel, gledališče krutosti.

Ameriški sodobni ples po 2. svetovni vojni:

- ameriški sodobni ples po drugi svetovni vojni, uprizoritvena praksa in povezava med različnimi umetnostnimi zvrstmi;
- plesne, gledališke, uprizoritvene in estetske kvalitete ter posebnosti izbranih avtorjev (Merce Cunningham [v povezavi z Johnom Cageom in Robertom Rauschenbergom], Alwin Nikolais, Paul Taylor in Alvin Ailey); termini: abstraktni ekspresionizem, modernizem, beatniki, pop-art, naključje, notranja dinamika, dihotomija; vpliv na elektronsko glasbo in razvoj plesnega filma.

Postmoderni ples in Judson Dance Theatre:

- osnovne karakteristike postmodernizma, obdobje in okoliščine ameriškega postmodernega plesa od l. 1960 do l. 1975, uprizoritvena praksa in povezava med različnimi umetnostnimi zvrstmi;
- plesne, gledališke in estetske kvalitete ter posebnosti izbranih avtorjev in njihovih del (Trisha Brown, Steve Paxton, Yvonne Rainer, Lucinda Childs, Judson Church Theatre, José Limón; nove sistematizacije plesnih tehnik);
- termini: citati, medbesedilnost, simultanost, gravitacija, kontaktna improvizacija, *fluid* in *flow*.

Evropsko plesno gledališče:

- karakteristike evropskega plesnega gledališča;
- plesne, gledališke in estetske kvalitete ter posebnosti izbranih avtorjev nemškega plesnega teatra in njihovih uprizoritvenih del (Sasha Waltz in Pina Bausch);
- plesne, gledališke in estetske kvalitete ter posebnosti predstavnikov belgijskega *plesnega booma* in drugih avtorjev (Anna Teresa de Keersmaeker, Wim Vandekeybus, DV 8, Josef Nadj);
- povezava plesnega gledališča z začetki slovenskega plesnega gledališča.

Razvoj evropskega modernega gledališča:

- razvoj evropskega modernega gledališča;
- plesne, gledališke in estetske kvalitete ter posebnosti izbranih avtorjev, njihovih idej in uprizoritvenih del (Jerzy Grotowski, Eugenio Barba, Robert Wilson, Peter Brook);
- pojmi in termini: gledališče čiste forme, gledališki laboratorij, revno gledališče, prazen prostor.

Performans in sodobni gledališki koncepti:

- performans kot samostojna uprizoritvena praksa;
- uprizoritvene in estetske kvalitete ter posebnosti performansa (Marina Abramović, Jan Fabre).

Konceptualni ples

- uprizoritvene in diskurzivne kvalitete konceptualnega plesa, poznavanje del Jeroma Bela, Xavierja Le Roya, Jonathana Burrowsa, Mathilde Monnier, Mette Ingvartsen in tudi osnovnih elementov Williama Forsytha ter širšega okvira uprizoritvenih umetnosti od leta 2000 naprej;
- pojmi: konceptualni ples, diskurz, hiperrealnost, sobivanje, politike plesa, družbena koreografija, razširjena koreografija, koreografija problemov.

Razvoj slovenskega sodobnega plesa v drugi polovici 20. stoletja do danes:

- razvoj sodobnega plesa na Slovenskem do njegove postopne institucionalizacije v osemdesetih in devetdesetih letih;
- plesne, gledališke in estetske kvalitete ter posebnosti sodobnoplesnih avtorjev, njihovih uprizoritvenih del in pomen skupin (Živa Kraigher, Jasna Knez, Marija Vogelnik, Ksenija Hribar in Plesni teater Ljubljana);
- plesne, gledališke in estetske kvalitete ter posebnosti delujočih gledaliških in sodobnoplesnih avtorjev in njihovih del ter sodobne plesno-gledališke produkcije.

Samostojna interpretacija in analiza vsebin in konceptov: refleksija in analiza:

- aktualne predstave in fenomeni na področju sodobnih scenskih umetnosti;
- plesne, gledališke in estetske kvalitete ter posebnosti gledaliških in sodobnoplesnih avtorjev na področju sodobnih scenskih umetnosti ter povezava z zgodovinskimi koncepti;
- beleženje, analiza in refleksija plesnih in gledaliških fenomenov ter aktualne produkcije.

5 PRIMERI NALOG ZA PISNI IZPIT

Prikazani so samo primeri nekaterih tipov nalog, poleg navedenih pa se lahko uporabljajo še drugi.

5.1 Naloge zaprtega tipa

5.1.1 Naloga dopolnjevanja

Dopolnite:

Ritual je primarni način delovanja skupnosti, s pomočjo katerega skupnost vzpostavlja svoje odnose z _____.

Najpogostejši izrazni elementi so ples, _____ in _____.

(5 točk)

Rešitve in navodilo za ocenjevanje

Ritual je primarni način delovanja skupnosti, s pomočjo katerega skupnost vzpostavlja svoje odnose z naravo (1), bogovi (1) ter drugimi plemeni in znotraj plemena (1). Najpogostejši izrazni elementi so ples, glasba (1) in personifikacija (1). Personifikacija kot gledališki element posnemanja.

Skupaj: 5 točk

5.1.2 Naloga s kratkimi odgovori

Imenujte dva najbolj priljubljena družabna plesa v baroku.

(2 točki)

Rešitev in navodilo za ocenjevanje

Med najbolj priljubljenimi družabnimi plesi v baroku sta menuet in gavota.

Skupaj: 2 točki

5.1.3 Naloga izbirnega tipa

Obkrožite predstavnike ameriškega postmodernističnega plesa:

A Trisha Brown	D Rudolf Laban	G Mark Moris
B Mary Wigman	E Yvonne Rainer	H Wim Vandekeybus
C Ninette de Valoise	F Merce Cunningham	

(3 točke)

Rešitve in navodilo za ocenjevanje

- A Trisha Brown (1 točka)
E Yvonne Rainer (1 točka)
F Merce Cunningham (1 točka)

Skupaj 3 točke

5.1.4 Naloga povezovanja

S puščicami povežite pionirke sodobnega plesa (na levi) z značilnostmi njihovega ustvarjanja (na desni):

Ruth St. Denis	Preplet sodobnega plesa z eteričnimi plesi, raziskava spiritualnega gibanja telesa, razvoj lastne plesne šole, ki pa ni namenjena samo plesnotehničnemu znanju, ampak spoznavanju novih načinov sodobnega življenja.
Isadora Duncan	Reforma vizualne podobe telesa, uporaba nove tehnologije (luč, film), raziskovanje telesnega gibanja v povezavi s tehnologijo.
Loie Fuller	Poudarek na avtonomnem telesnem izrazu – ekspresiji; komunikacija med zunanostjo in notranostjo telesa, razvoj gibalnih tehnik neodvisno od baleta – predvsem v povezavi z glasbo in telesno izraznostjo.

(3 točke)

Rešitev in navodilo za ocenjevanje

Ruth St. Denis	→	Preplet sodobnega plesa z eteričnimi plesi, raziskava spiritualnega gibanja telesa, razvoj lastne plesne šole, ki pa ni namenjena samo plesnotehničnemu znanju, ampak spoznavanju novih načinov sodobnega življenja.
Isadora Duncan	↘	Reforma vizualne podobe telesa, uporaba nove tehnologije (luč, film), raziskovanje telesnega gibanja v povezavi s tehnologijo.
Loie Fuller	↗	Poudarek na avtonomnem telesnem izrazu – ekspresiji; komunikacija med zunanostjo in notranostjo telesa, razvoj gibalnih tehnik neodvisno od baleta – predvsem v povezavi z glasbo in telesno izraznostjo.

Za vsako povezavo 1 točka, skupaj 3 točke.

5.2 Naloge polodprtega tipa

5.2.1 Naloga s kratkimi odgovori

Kdo je avtor izraza *revno gledališče*? Opredelite njegov pomen.

(2 točki)

Rešitev in navodilo za ocenjevanje

Avtor izraza je poljski režiser, inovator gledališke misli, Jerzy Grotowsky. Izraz *revno gledališče* pomeni, da je najosnovnejši princip v gledališču odnos med igralcem in gledalcem.

Razlaga: Gledališču lahko odstraniš vse druge gledališke znake, le tega odnosa ne. Nasploh se je Grotowski posvečal delu z igralcem; njegov sistem je zahteval, da ima igralec absolutno kontrolo nad samim sabo.

Skupaj: 2 točki

5.3 Naloge odprtega tipa

5.3.1 Tvorjenje besedila

1.1. Katere so temeljne značilnosti svetovnega sodobnega plesa v njegovih začetkih?

(2 točki)

1.2. Izberite slovensko avtorico oziroma avtorja, naslov predstave, ki ste si jo v zadnjem času ogledali, in opredelite, na kakšen način se v predstavi kažejo elementi postmodernega plesa; bodisi v navezavi na avtorja ali avtorico, bodisi na značilnosti obdobja, bodisi v opredelitvi na vsebino in formo plesa.

(5 točk)

Rešitve in navodila za ocenjevanje

1.1. Ples ni več umetnost lepega, izoliranega, nekaj, kar nima povezave s sedanostjo. (1 točka)

Ples ni več podrejen zgodbi in glasbi, temveč je postalo plesno telo avtonomno in koreograf avtonomni avtor predstave. (1 točka)

Skupaj 2 točki

1.2. Za 1 točko navedba podatkov: ime avtorja oziroma avtorice, naslov predstave ter opredelitev enega elementa. Za vsako naslednjo argumentacijo se doda po 1 točka; upoštevajo pa se lahko:

- povezave z naravnim gibom, tekom, skoki, hojo, sodelovanjem z različnimi umetniki (primerjava z Judson Dance theatre); (1 točka)
- tesnejša navezava na kakšnega od članov (Steve Paxton, Trisha Brown, Yvonne Rainier ...); (1 točka)
- uporaba določenih pojmov in terminov: naključje, kontaktna improvizacija, značilnosti postmodernizma; (1 točka)
- navezava na določeno delo, na primer *No Manifest* ali drugačne (iz)rabe prostora ali vloge gledalca. (1 točka)

Zaželeno je navezava na idejo predstave, na izpostavitve družbenokritične osi, eksperimentiranje z vsebino in formo ter navezava na širši družbeni kontekst.

Skupaj: 5 točk

7 KANDIDATI S POSEBNIMI POTREBAMI

Z *Zakonom o maturi* in na njegovi podlagi sprejetimi podzakonskimi akti je določeno, da kandidati opravljajo maturo pod enakimi pogoji. Kandidatom s posebnimi potrebami, ki so bili usmerjeni v izobraževalne programe z odločbo o usmeritvi, v utemeljenih primerih pa tudi drugim kandidatom (poškodba, bolezen), se lahko glede na vrsto in stopnjo primanjkljaja, ovire oziroma motnje prilagodi način opravljanja mature in način ocenjevanja znanja.³

Možne so te prilagoditve:

1. opravljanje mature v dveh delih, v dveh zaporednih izpitnih rokih;
2. podaljšanje časa opravljanja (tudi odmorov; mogočih je več krajših odmorov) in prekinitev izpita splošne mature po potrebi;
3. prilagojena oblika izpitnega gradiva (npr. brajeva pisava, povečava, zapis besedila na zgoščenki, zvočni zapis besedila na zgoščenki ipd.);
4. poseben prostor;
5. prilagojena delovna površina (dodatna osvetlitev, možnost dviga mize ipd.);
6. uporaba posebnih pripomočkov (računalnika, brajevega pisalnega stroja, ustreznih pisal, folij za pozitivno risanje ipd.);
7. izpit s pomočnikom (npr. pomočnikom bralcem, pisarjem, tolmačem v slovenski znakovni jezik, pomočnikom za slepe in slabovidne);
8. uporaba računalnika za branje in/ali pisanje;
9. prirejen ustni izpit in izpit slušnega razumevanja (oprostitev, branje z ustnic, prevajanje v slovenski znakovni jezik);
10. prilagojeno ocenjevanje (npr. napake, ki so posledica kandidatove motnje, se ne upoštevajo; pri ocenjevanju zunanji ocenjevalci sodelujejo s strokovnjaki za komunikacijo s kandidati s posebnimi potrebami).

³ Besedilo velja za vse predmete splošne mature in se smiselno uporablja pri posameznem izpitu splošne mature.

8 LITERATURA

Učbeniki in učna sredstva, ki jih je potrdil Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje, so zbrani v *Katalogu učbenikov za srednjo šolo* in objavljeni na spletni strani Zavoda Republike Slovenije za šolstvo (www.zrss.si).

Dodatno lahko kandidati uporabljajo tudi:

- Berger, John: *Načini gledanja*, Prehodi, Ljubljana, 2008.
- Buckroyd, Julia: *Učenec plesa, Čustveni vidiki učenja in poučevanje plesa*, Prehodi, Ljubljana, 2004.
- Calais-Germain, Blandine: *Anatomija gibanja, Uvod v analizo telesnih tehnik*, Prehodi, Ljubljana, 2007.
- Hrvatini, Emil (ur.): *Teorije sodobnega plesa*, Maska, Ljubljana, 2001.
- Huxley, Michael, in Witts, Noel: *The 20th Century Performance Reader*, Rutledge, London, 1996.
- Kos, Neja: *Ples, od kod in kam*, ZKOS; Ljubljana, 1982.
- Laban, Rudolf: *Mojstrstvo gibanja*, MGL, Ljubljana, 2002.
- Otrin, Iko: *Razvoj plesa in baleta*, Debora, Ljubljana, 1998.
- Sachs, Curt: *Svetovna zgodovina plesa*, Znanstveno in publicistično središče, Ljubljana, 2001.
- Todd, E. Mabel: *The Thinking Body*, Dance Books Ltd, London, 1997.
- Vogelnik, Marija: *Sodobni ples na Slovenskem*, Kinetikon, Ljubljana, 1975.
- Teržan, Uršula: *Sodobni ples v Sloveniji*, Knjižnica MGL, Ljubljana, 2003.
- Kamninar, Gregor: *Zmes za ples*, JSKD, Ljubljana, 2012.
- Bland, Alexander: *A History of Ballet and Dance in the Western World*, University of Michigan, Praeger, 1976.
- Cage, John. 1973. *Silence: Lectures and Writings*, Wesleyan University Press Paperback (first edition 1961).
- Čufer Eda, Praznik Katja: *Kronotopografije plesa: Dve razpravi*. Čufer Eda: *Zapisovanje gibanja (Dramaturška meditacija o kulturni zgodovini plesnih notacij)*, Ljubljana, Emanat, 2010.
- Fischer-Lichte, Erika, *Estetika performativnega*, Študentska založba, Koda: 335.
- Franko, Mark: *Plesati modernizem / Uprizarjati politiko*, Emanat, Zbirka Prehodi, 2006.
- Goldberg, RoseLee: *Performance Art: From Futurism to the Present*, Thames and Hudson, 1988.
- Johnston, Jill: *A Criticism of Outrage*, Judson Dance Theatre: 1962–1966, The Bennington College Judson Project, katalog ob razstavi, College of Arts, 1981.
- Lepecki, Andre: *Izčrpavajoči ples*, Knjižnica MGL, Ljubljana, 2009.
- Loupe, Laurence: *Poetika sodobnega plesa*, orig.: *Poétique de la Danse Contemporaine*. Contredanse, 1997, 2000, 2004 (tretja, izdaja), Ljubljana, Emanat, zbirka Prehodi, 2012.
- Mačkar, Pino v: *Ples kot umetnost in gledališče*, Mohorjeva družba, Celje, 1999.